

Participatieplan

Herziening Omgevingsbeleid voor Landbouw,
voedsel en landgebruik

September 2026

1 Inleiding

De provincie Zuid-Holland werkt aan een herziening van het Omgevingsbeleid voor landbouw, voedsel en landgebruik. Met deze herziening zet de provincie twee samenhangende bewegingen in gang: een beweging naar een meer toekomstgerichte landbouwsector en een beweging naar duurzamer landgebruik. Daarbij wil de provincie voldoende kwalitatief goed land beschikbaar houden dat geschikt is voor voedselproductie. De beleidsvoor nemens voor deze herziening zijn opgenomen in de startnotitie.

De provincie wil komen tot een provinciale visie en toekomststrategie waarin ze aangeeft welke landbouw en landgebruik waar toekomstbestendig kan in Zuid-Holland. Hierbij wil ze gebieden onderscheiden die zeer geschikt zijn voor voedselproductie en gebieden waar voedselproductie een nevensdoel kan zijn naast andere maatschappelijke opgaven. De provincie start hiertoe strategische verkenningen, die voedend zijn voor deze en voor volgende beleids herzieningen. Beleidsonderdelen die nu meekunnen, landen in deze herziening en onderdelen waar verdieping op nodig is, landen in vervolgherzieningen. Daarbij gaan we uit van het principe dat we als provincie richting willen geven aan de gebieden én samen met gebiedspartners tot nadere keuzes willen komen.

onderdelen waarop daadwerkelijk beïnvloeding mogelijk is. Daarnaast worden strategische verkenningen gestart waarin stakeholders actief worden betrokken.

Belang van participatie

Participatie is een belangrijk onderdeel van dit proces. De herziening raakt uiteenlopende belangen en heeft gevolgen voor verschillende maatschappelijke partijen. Daarom worden betrokkenen actief uitgenodigd om kennis, ervaringen, belangen en inzichten in te brengen bij de ontwikkeling van de beleidsvisie en de uitwerking van beleidsalternatieven naar een voorkeursrichting. Dit participatieplan beschrijft hoe belanghebbenden gedurende het beleidsproces worden betrokken en hoe de provincie hierover communiceert.

Provinciale Staten hebben aangegeven groot belang te hechten aan een zorgvuldig participatieproces. Tegelijkertijd kent de beleidsherziening een strakke bestuurlijke planning. Hierdoor is de beschikbare tijd voor participatie beperkt. De participatie voor de herziening wordt daarom gericht ingezet op die

2 Scope van de participatie

Beleidsproces en strategische verkenningen

In de startnotitie voor de Herziening Landbouw, voedsel en landgebruik is aangegeven dat voor de beleidsontwikkeling ook een verkenning wordt gestart voor duurzaam landgebruik. Dit voor de vraag welk landgebruik waar toekomstbestendig mogelijk is, rekening houdend met natuur- en klimaatopgaven en de ontwikkelingen in het water- en bodemsysteem, waaronder bodemdaling, verzilting en zoetwaterbeschikbaarheid. Daarnaast is een strategische verkenning voor voedselproductie aangekondigd.

Met de start van de Herziening Landbouw, voedsel en landgebruik start de provincie ook de in de startnotitie genoemde (strategische) verkenningen. Op deze manier gaan verkenningen en beleidsontwikkeling hand in hand. Voor de participatie wordt onderscheid gemaakt tussen:

De modulaire beleidsherziening (korte termijn)

- Een relatief kort traject waarin stakeholders meedenken over beleidsvarianten, kansen, risico's en een mogelijke voorkeursrichting.
- In deze fase ligt de nadruk op:
 - Het toetsen van beleidsrichtingen
 - Het identificeren van kansen, risico's en aandachtspunten
 - Het signaleren van uitvoeringsvraagstukken
- Vanwege de beperkte beschikbare tijd wordt participatie in deze fase gericht en selectief ingezet.

De strategische verkenningen (lopen door tot voorjaar 2028)

- Een langer lopend traject waarin samen met stakeholders inhoudelijke verdieping plaatsvindt op specifieke thema's, zoals voor toekomstperspectieven voor duurzaam landgebruik, voedselproductie en verschillende landbouwvormen, waaronder biologische landbouw.
- De opbrengst van deze verkenningen en de vertaling hiervan naar beleidsvoorstellen nemen we op in een storymap.
- Deze verkenningen vormen belangrijke bouwstenen voor vervolgherzieningen van het omgevingsbeleid.

Op deze manier wordt recht gedaan aan zowel de bestuurlijke planning als de wens om stakeholders zorgvuldig te betrekken bij de beleidsontwikkeling voor landbouw, voedsel en landgebruik. De focus van het voorliggende participatieplan ligt op de modulaire beleidsherziening voor landbouw, voedsel en landgebruik.

Modulaire beleidsherziening

Aanleiding voor deze herziening ligt in zowel bestuurlijke als maatschappelijke ontwikkelingen. Vanuit het coalitieakkoord is de opdracht meegegeven om perspectief te bieden aan landbouw en natuur en om landbouwgrond beter te beschermen. Daarnaast hebben Provinciale Staten gevraagd om een provinciale landbouwvisie die meer richting geeft aan de vraag welke vormen van landbouw in Zuid-Holland toekomstbestendig zijn en waar deze zich kunnen ontwikkelen.

De beleidsherziening richt zich op drie samenhangende thema's:

- Duurzaam landgebruik
- Toekomstgerichte landbouw
- Gezond voedselsysteem

Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de relatie tussen landbouw en andere maatschappelijke opgaven, zoals natuur, water, bodem, energie, woningbouw, recreatie en klimaatadaptatie. Het borgen van overgangszones voor de aanpak van drukfactoren rondom Natura2000-gebieden gaat ook mee in deze herziening, participatie daarover nemen we mee binnen het thema duurzaam landgebruik en wordt ook georganiseerd via de Samenhangende Aanpak Natuur en Economie (SANE).

Doel van de beleidsherziening is om te komen tot een aangescherpte provinciale visie op landbouw, voedsel en landgebruik, en een strategie waarmee deze visie kan worden gerealiseerd. De herziening zet twee bewegingen in gang:

- De ontwikkeling naar een meer toekomstgerichte landbouwsector;
- Het bevorderen van duurzamer landgebruik, voor voedselproductie en combinaties met andere maatschappelijke opgaven.

Daarnaast wordt de voedselvisie opgenomen in de herziening, die inzet op de totstandkoming van een gezonder voedselsysteem.

De beleidsherziening betreft een aanvulling en aanpassing van met name de bestaande beleidskeuze Toekomstbestendige landbouw en enkele onderdelen van de beleidskeuze Gezonde natuur, en leidt tot aanpassingen van de omgevingsvisie, het omgevingsprogramma en de omgevingsverordening. De scope van de herziening is opgenomen in de startnotitie.

- Bijeenkomsten en overleggen binnen het kader van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG)
- Het bestuurlijke Stakeholdersoverleg SANE (Samenhangende Aanpak Natuur en Economie)

Participatie in het beleidsproces

Om tot een ontwerp van de beleidsherziening te komen zijn alternatieven geformuleerd, waarvan de effecten worden beoordeeld in een Omgevingseffectrapportage (OER). Vervolgens wordt op basis van de alternatieven een voorkeursvariant voor het herziene omgevingsbeleid geformuleerd, waarbij gebiedsgerichte verschillen mogelijk zijn. Die voorkeursvariant wordt uitgewerkt naar een ontwerp-herziening, die naar verwachting in maart in GS wordt vastgesteld en daarna het verdere besluitvormingsproces ingaat.

Participatie wordt in het beleidsproces gericht ingezet op die onderdelen van de beleidsherziening waar kennis, ervaringen en belangen uit de praktijk kunnen bijdragen aan betere beleidskeuzes. Dat betreft met name de fase van alternatieven naar voorkeursvariant. De meerwaarde van participatie ligt bij:

- Het beoordelen van verschillende alternatieven, beleidsvarianten en mogelijke voorkeursrichtingen
- Het inzichtelijk maken van kansen, risico's en neveneffecten van beleidskeuzes
- Het toetsen van de uitvoerbaarheid van beleidsvoornemens
- Het betrekken van gebiedskennis bij keuzes die ruimtelijk verschillend kunnen uitwerken

In de afgelopen periode zijn al verschillende gesprekken gevoerd met stakeholders over landbouw, natuur en landelijk gebied. Deze eerdere participatie- en overlegmomenten vormden input voor de huidige herziening. Denk aan:

- Bijeenkomst Uitvoeringsagenda 2025-2030
- Open Huis Omgevingsbeleid 2026
- Webinar rondom modulaire herziening Landbouw
- Toelichtingen in bestaande netwerken en overlegstructuren
- Gesprekken met vertegenwoordigers van de landbouwsector en andere maatschappelijke organisaties

3 Participatieaanpak

Participatievraagstukken

De provincie zet participatie gericht in op die onderdelen van de beleidsherziening waar kennis, ervaring en belangen vanuit de praktijk daadwerkelijk kunnen bijdragen aan betere beleidskeuzes. Binnen deze herziening ligt de focus op drie participatievraagstukken:

1. **Beleidsvarianten voor landbouw en landgebruik**
De provincie werkt verschillende alternatieven en varianten uit voor de beleidsherziening voor landbouw, voedsel en landgebruik. Stakeholders worden gevraagd om deze alternatieven en varianten te beoordelen en hun voorkeuren, aandachtspunten en afwegingen mee te geven.
2. **Kansen, risico's en uitvoerbaarheid**
De provincie legt voorgenomen beleidsrichtingen voor aan stakeholders met de vraag welke kansen, risico's en uitvoeringsvraagstukken zij voorzien.
3. **Voorkeursrichting**
Wanneer een voorkeursrichting in beeld komt, wordt stakeholders gevraagd hierop te reageren en aandachtspunten voor verdere uitwerking mee te geven.

De inhoudelijke alternatieven en varianten worden beschreven in de aanvulling NRD. Voorafgaand aan ieder participatiemoment wordt op basis daarvan duidelijk gemaakt welke onderdelen voor beïnvloeding openstaan, welke kaders vaststaan en hoe de inbreng wordt betrokken bij de verdere besluitvorming. Participatie richt zich nadrukkelijk niet op het opnieuw ter discussie stellen van wettelijke kaders of eerder vastgestelde bestuurlijke uitgangspunten.

Wat ligt al vast

- De provincie werkt binnen de kaders van het coalitieakkoord
- De herziening vindt plaats binnen de bestaande wettelijke kaders van de Omgevingswet
- De startnotitie, NRD en aanvulling op de NRD (alternatieven en varianten) omvatten de scope en begrenzen daarmee het speelveld voor deze herziening
- Onderdelen van het bestaande omgevingsbeleid die buiten de scope van de modulaire herziening vallen maken geen onderdeel uit van dit participatietraject
- De beleidsontwikkeling moet aansluiten op andere provinciale trajecten en opgaven, zoals benoemd in de startnotitie

- Het rijk werkt aan kaders, de provincie is daar net zoals andere partners aan gebonden

Verder is relevant te benoemen dat we met deze herziening een start maken met de beleidsontwikkeling voor landbouw, voedsel en landgebruik en dat meer herzieningen kunnen volgen, het is hierna niet af. Zoals eerder beschreven vormen de strategische verkenningen een doorlopende lijn tussen deze en de volgende herziening. In de strategische verkenningen kunnen stakeholders over een langere periode bredere input leveren.

Strategische verkenningen

Stakeholders kunnen:

- Perspectieven, kansen en risico's aandragen
- Gebiedskennis inbrengen en meedenken over ontwikkelrichtingen
- Beleidsopties voor landbouw, voedsel en landgebruik meegeven
- Aandachtspunten aandragen voor de verdere beleidsuitwerking

Beleidsherziening

Stakeholders kunnen:

- Reageren op uitgewerkte alternatieven en varianten
- Voor- en nadelen van alternatieven en varianten benoemen
- Aangeven welke kansen en risico's zij voorzien
- Reflecteren op mogelijke voorkeursalternatieven
- Aangeven welke voorkeursalternatieven zij het meest kansrijk vinden

Succesfactoren voor het participatie-proces

Het participatieproces is succesvol wanneer:

- Stakeholders tijdig worden betrokken
- Duidelijk is waarover wel en niet kan worden meegedacht
- Deelnemers hebben vooraf een realistisch beeld van de beschikbare beïnvloedingsruimte en de beperkingen die voortvloeien uit planning, wettelijke kaders en bestuurlijke besluitvorming.
- Deelnemers inzicht hebben in de wijze waarop hun inbreng wordt gebruikt
- Verschillende belangen evenwichtig vertegenwoordigd zijn
- Bestaande overlegstructuren effectief worden benut
- Participatie en communicatie goed op elkaar aansluiten
- Er sprake is van één consistent verhaal vanuit de provincie
- Deelnemers de provincie ervaren als luisterend, zorgvuldig en transparant

Doelgroepen

We betrekken de volgende doelgroepen in de participatie:

ZH-PLG-gebieden en gebiedsnetwerken

Bijdrage: inbrengen van gebiedskennis, reflecteren op de voorgenomen ontwikkelrichting van het gebied en de verschillende beleidsvarianten, aangeven welke varianten of combinaties van varianten kansrijk zijn.

Waterschappen

Bijdrage: Inzicht geven in de relatie tussen landbouw, waterbeschikbaarheid en waterkwaliteit. Afweging tussen voldoende zoetwater en duurzaam landgebruik.

Gemeenten

Bijdrage: uitvoerbaarheid van gebiedsgerichte keuzes, verbinding met lopende gebiedsprocessen, samenhang met andere ruimtevragers in het landelijk gebied.

LTO en andere landbouworganisaties

Bijdrage: praktijkervaring, economische haalbaarheid en perspectief voor verschillende landbouwsectoren.

Interne stakeholders

Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten, betrokken provinciale programma's en beleidsopgaven.

Afstemming met de gebiedsprocessen voor de Ruimtelijke Puzzel

Gebiedsuitwerkingen Ruimtelijke Koers

De ruimtelijke koers en de gebiedsgerichte uitwerking daarvan is onderdeel van de vastgestelde omgevingsvisie. Gedeputeerde Staten stellen in co-creatie met gemeenten en waterschappen de komende periode samen met partners vijf gebiedsgerichte uitwerkingen op, één per regio (Haagse regio, Rotterdamse regio, Veenweiden, Delta en Leidse regio- Duin en Bollenstreek). In de gebiedsuitwerkingen Ruimtelijke Puzzel Fysieke Leefomgeving (RPFL) werken GS aan het beter inzichtelijk maken van de huidige en toekomstige ruimtevrage in Zuid-Holland. Door dit scherper in beeld te brengen, ontstaat beter zicht op samenhang en op mogelijke spanningen tussen ruimtelijke claims. Dit helpt bij het maken van integrale afwegingen, het voeren van het gesprek over verdeling tussen opgaven en gebieden en het ontwikkelen van consistent ruimtelijk beleid. De gebiedsuitwerkingen leiden tot concrete ruimtelijke opgaven en keuzes. Per gebied wordt o.a. een opgavenkaart opgesteld, een plankaart voor de komende vijf jaar en een strategiekaart met een doorkijk naar 20 jaar en verder. De kaarten worden periodiek geactualiseerd, zodat nieuwe inzichten tijdig kunnen worden verwerkt. De integrale keuzes en kaarten worden verwerkt in een volgende herziening van het Omgevingsbeleid.

De uitwerking van de beleidsvoornemens in de herziening landbouw worden waar nodig en waar mogelijk onderdeel van de gebiedsuitwerkingen RPFL. Dit is nodig om de samenhang en mogelijke spanningen met andere ruimtelijke claims goed in beeld te brengen en om de landbouwopgave een goede plek te geven op de opgaven-, plan- en strategiekaart.

Vanuit RPFL kan richting landbouw bijgedragen worden met gebiedskennis en kennis over andere ruimtevragers, reflectie op de voorgenomen ontwikkelrichting van een gebied en de verschillende beleidsvarianten en kan worden aangegeven welke varianten of combinaties van varianten kansrijk zijn.

Planning

De planning is in onderstaande tabel weergegeven.

Moment	Mijlpaal
22 september 2026	Vaststelling participatieplan door Gedeputeerde Staten
1 oktober 2026	Gebiedendag ZH-PLG: informeren over herziening en verkenning
Eind okt / begin nov 2026	Verdiepende werksessies per gebied of stakeholdergroep over beleidsvarianten
Najaar 2026	Informeren van boeren-netwerken via bestaande netwerken
Eind 2026	Bijeenkomst Ruimtelijke Puzzel
Doorlopend	Benutten van bestaande netwerken en gebiedsprocessen
26 november 2026	Start internetconsultatie concept beleidsrichting
Januari 2027	Gereed concept ontwerp-teksten
Maart 2027	Vaststelling ontwerpbeleid in GS

Vervolgens start het besluitvormingsproces in Provinciale Staten met daarin ook de formele inspraakprocedure.

Door de beperkte doorlooptijd van het beleidsproces kan niet alle opgehaalde input altijd direct worden verwerkt in tussentijdse bestuurlijke producten. Participatie is adviserend van aard en vervangt de formele besluitvorming niet. Uiteindelijk zijn Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten bevoegd om besluiten te nemen over het omgevingsbeleid. In de Nota van Motivering nemen we op hoe de uitkomsten uit het participatietraject zijn meegewogen in de besluitvorming. De provincie maakt hierin inzichtelijk welke inbreng is opgehaald, hoe deze is meegewogen, welke keuzes zijn gemaakt en waarom bepaalde suggesties wel of niet zijn overgenomen.

Communicatie en storymap

Naast participatie vindt ook communicatie plaats over de beleidsherziening en de strategische verkenningen. Communicatie ondersteunt het participatieproces gedurende alle fasen van het beleidsproces. Er wordt gecommuniceerd naar deelnemers en andere belanghebbenden bij de bekendmaking, tijdens en na een participatiemoment.

De eerder genoemde storymap voor de strategische verkenningen wordt ingezet als ondersteunend communicatiemiddel en groeit mee gedurende het beleidsproces. De storymap wordt openbaar toegankelijk en neemt geïnteresseerden en belanghebbenden mee in relevante informatie die ten grondslag ligt aan voorgenomen beleidskeuzes. We vullen de storymap aan met informatie uit de verkenningen en ontsluiten dit in fases, te beginnen met een openingspagina die hoort bij de startnotitie. [Deze is te bereiken via deze link.](#)

Een volgend moment waarop de storymap wordt aangevuld met relevante informatie, is voorafgaand aan de werksessie(s) die we in oktober/november organiseren. Daarna volgt een moment bij het ontwerp en vervolgens benutten we de storymap voor de verdere verkenning richting de volgende herziening van het omgevingsbeleid.

Communicatie vindt verder plaats:

Vooraf

- Informeren over aanleiding en proces
- Uitnodigen voor participatiemomenten

Tijdens

- Informatie en actualiteiten delen
- Verwachtingen managen
- Toelichting geven op tussenresultaten

Achteraf

- Terugkoppelen van opbrengsten
- Laten zien wat met inbreng is gedaan
- Informeren over vervolgstappen

